

## ผลิตภัณฑ์ผ้าปักม้ง: การออกแบบเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ Hmong Needlework Products : The Design for Creative Economy

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทองเจือ เขียดทอง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี โทรศัพท์ 089-8950332

Assistant Prof. Dr.Thongchue Khiatthong

Fine Arts of Faculty Humanities and Social Sciences Dhonburi Rajabhat

University Mobile phone 089-8950332

### บทคัดย่อ

ผลิตภัณฑ์ผ้าปักม้งเป็นงานภูมิปัญญาที่สำคัญในการแสดงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชนเผ่าม้ง ซึ่งหากมีการสร้างสรรค์พัฒนาต่อยอดด้วยกลยุทธ์ด้านการออกแบบ จะสามารถสร้างประโยชน์และเพิ่มมูลค่าเชิงเศรษฐกิจได้ การวิจัยนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาภูมิปัญญาลายผ้าปักม้ง 2) ศึกษาแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปักม้ง 3) พัฒนาลายและผลิตภัณฑ์จากผ้าปักม้งเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เครื่องมือวิจัยคือแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ เก็บข้อมูลภาคเอกสารและภาคสนามจากผู้รู้ 25 คน ผู้ปฏิบัติ 56 คน และผู้เกี่ยวข้อง 20 คน ตรวจสอบความถูกต้องโดยใช้เทคนิคแบบสามเส้า และนำเสนอข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า งานภูมิปัญญาด้านผ้าปักของชนเผ่าม้ง มีการสืบทอดในครอบครัวและชุมชนเป็นภูมิปัญญาที่ติดไปกับการอพยพจนเป็นอัตลักษณ์ประจำเผ่าได้อย่างชัดเจน โดยจำแนกลายได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มลายผ้า

ปักมั่งโบราณ ที่มีที่มาจากธรรมชาติ และอักษรมั่งโบราณ 2) กลุ่มลายสมัยใหม่ ที่มีที่มาจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในด้านกระบวนการผลิตมีการปักหลากหลายวิธี คือ **การปักด้ายหรือไหม (Embroidery)** ได้แก่ วิธีการปักลายขีดเดินเส้น วิธีการปักไขว้ (แบบครอสติค) การปักลายดอกเย้าเครื่องหมายบวก วิธีการปักลูกโซ่ การปักทึบ และวิธีการปักสอยเป็นภาพวิธีชีวิตชาวมั่ง **การปะสอย (Appliqué)** ได้แก่ วิธีการปะสอยแบบรูปเรขาคณิต วิธีการปะปักสอยด้วยตัดผ้าเป็นลวดลายแล้วปะบนผ้าสีต่างๆ และ**วิธีการแบบผสม (Mixed technique)** ได้แก่ วิธีการทำผ้าบาติกผสมการปะสอย สภาพปัญหาที่พบคือ งานผ้าปักมั่ง ผู้ผลิตส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ขาดผู้สืบทอด และขาดการพัฒนาลายใหม่ๆ แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปักมั่ง ควรเน้นที่คุณค่าและการสร้างมูลค่าเพิ่ม และควรมีการรวบรวมลายผ้าปักมั่งเพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนาต่อไปได้ง่ายขึ้น มีรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคยุคเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปักมั่ง ผู้วิจัยใช้แนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยกลยุทธ์การออกแบบรูปแบบร่วมสมัย วัสดุจากเส้นใยธรรมชาติ และวัสดุจากใยสังเคราะห์ ส่วนลายผ้าที่นำมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ควรแสดงความเป็นอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่ามั่ง และเน้นความงามร่วมกับประโยชน์ใช้สอย เพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์

**คำสำคัญ :** ผ้าปักมั่ง, การพัฒนาลาย, การพัฒนาผลิตภัณฑ์, การออกแบบเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์

## Abstract

Hmong needlework products are the wisdom important for expressing identity of Hmong ethnic groups. They will be of greater benefit and added value to creative economy some design strategies. The purposes of this qualitative research were to: 1) study the wisdom of Hmong needleworks. 2) study the resolution guidelines for the development of Hmong needleworks and 3) develop ornament and product designs from Hmong needlework for the creative economy. The research tools included surveys, observation, focus group interviews, and workshops. The researcher collected secondary data and fieldwork data from 15 informants, 30 casual informants and 20 general informants and data was checked for accuracy using triangulation techniques, analyzed and presented by descriptive analysis method.

The results showed that the wisdom of Hmong embroidery was inherited from family and community, along with their migrations, and became evidently the identity of the tribe. Hundreds of needlework designs were found. The embroidery ornaments could be classified into two groups : the ancient Hmong needlework ornament and the modern Hmong needlework ornament Hmong needlework included a wide variety of techniques: embroidery, such as outline stitch cross-stitch “Yao” style in form of plus sign chain stitch satin stitch embroidery of

the scenes from Hmong's ways of life; appliqué, such as appliqué with geometric patterns, appliqué with design on different color fabric; and mixed techniques, for example combination of stitch on batik fabric, lacing with other materials and combinations of the above techniques.

In developing of Hmong embroidery, the researcher used the contemporary design strategy. Natural fiber and synthetic materials are used. The Fabric used to express the identity of the Hmong and beauty with functionality to enhance the creative economy.

**Keyword :** Hmong needlework, Ornament develop, designs develop, Design of Creative Economy

## บทนำ

ความเป็นมาของชาวเขาเผ่าม้งจังหวัดเพชรบูรณ์ มีการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดเพชรบูรณ์ ประมาณ 70 ปี โดยอพยพมาจากประเทศลาว เข้ามาประเทศไทยทางจังหวัดน่าน แล้วจึงอพยพเข้าสู่จังหวัดเพชรบูรณ์ ด้วยการเดินเท้าผ่านเทือกเขา และในบางครั้งมีการอพยพด้วยการใช้รถไฟเป็นพาหนะจากจังหวัดเชียงราย ลงพิษณุโลก และเดินเท้าผ่านจังหวัดพิจิตร มาถึงจังหวัดเพชรบูรณ์ เริ่มตั้งถิ่นฐานในระยะแรกที่บ้านเข็กน้อยเก่า อำเภอหล่มสัก ต่อมาบางส่วนมีการอพยพชาวม้งให้ไปอยู่จังหวัดอื่น เช่นจังหวัดตาก การตั้งถิ่นฐานของชาวเขาเผ่าม้งในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีการย้ายถิ่นฐานกันระหว่าง

ตำบลเข็กน้อย ไปตำบลเขาค้อ บ้างก็ไปอำเภอเมือง เนื่องจากปัญหาด้านการปกครองของไทยในช่วงที่ประเทศไทยประสบปัญหาผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ต่อมาหลังจากเหตุการณ์สงบเรียบร้อย ชาวเขาเผ่าม้งได้ร่วมกันสร้างชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งใน 2 อำเภอ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ อำเภอเขาค้อ และอำเภอหล่มเก่า โดยเฉพาะชุมชนชาวเขาเผ่าม้งที่ชุมชนเข็กน้อย ถือว่าเป็นชุมชนชาวเขาเผ่าม้งที่อยู่รวมกันใหญ่ที่สุดของประเทศไทย

ผ้าปักชาวเขาเป็นงานฝีมือที่สืบสานมาจากบรรพบุรุษของชาวเขามาหลายร้อยปีเกิดจากการใช้เวลาว่างของกลุ่มสตรีหลังจากทำไร่ทำสวน โดยนำฝ้ายที่ปลูกในหมู่บ้านมาปั่นเป็น ฝ้ายเส้นเล็ก ๆ แล้วทอเป็นผืน จากนั้นนำมาปักเป็นลายชาวเขาโบราณ แล้วพัฒนาฝีมือมา เป็นลายตามความพอใจ ถือเป็นเป็นผลิตภัณฑ์ของชาวเขาซึ่งมีคุณค่าทางจิตใจอย่างยิ่ง ผ้าปักชาวเขาเป็นผ้าพื้นเมืองที่พบเห็นได้ในทุกที่ที่มีชาวเขาเผ่าม้งอาศัยอยู่ และลดทอนความสวยงามที่เกิดขึ้นจากฝีมือการปักที่ละเอียด ทำให้ผ้าปักชาวเขาได้รับความสนใจเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะนำมาตัดเย็บเป็นเสื้อผ้า หรือเป็นของแต่งบ้านในรูปแบบต่าง ๆ ชาวเขาม้งมีศิลปวัฒนธรรมการตกแต่งสร้างสรรค์เสื้อผ้าอาภรณ์ของตน (Ornamentation) ที่โดดเด่น ไม่น้อยกว่าชนเผ่าอื่น โดยมีความเด่นชัดในเรื่องการปักผ้า อันเป็นศิลปหัตถกรรมที่ดูทรงคุณค่ามากที่สุด



ภาพที่ 1 การแต่งการและการปักผ้าของสตรีเผ่าม้ง

การแต่งกายในอดีตของชาติพันธุ์ภาคเหนือจะนุ่งห่มด้วยเสื้อผ้าที่ทอเอง เย็บเอง จึงใช้อย่างภาคภูมิใจจนคุ้มค่าที่สุด แต่ปัจจุบันชนชาติพันธุ์มักแต่งกายจากเสื้อผ้าที่ซื้อสำเร็จรูป ซึ่งราคาถูกหาง่าย ใส่ง่าย เหมาะกับอากาศที่อุ่นขึ้น ทำให้ตนเองเหมือนกับคนส่วนใหญ่ของประเทศ เด็กในปัจจุบันไปเข้าศูนย์เด็กเล็กตั้งแต่อายุ 2 ขวบกว่า จากนั้นก็เข้าสู่ระบบโรงเรียน โอกาสที่จะเรียนรู้สืบทอดภูมิปัญญาของบรรพบุรุษจึงน้อยลง เพราะเมื่อกลับบ้านก็เปิดโทรทัศน์ดูรายการทีวีในประเทศหรือจากงานดาวเทียมซึ่งรับได้ทั่วโลก เด็กรุ่นใหม่อยู่กับโลกในอนาคต โดยขาดการสืบทอดความภูมิใจในรากเหง้า

และประวัติศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ (เตือนใจ ดิเทศน์. 2552 : 14-15) จาก การศึกษาการปรับตัวทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชาวม้ง ภายใต้ โครงการพัฒนา ของรัฐในพื้นที่อำเภอพบพระ จังหวัดตาก การรับวัฒนธรรม จากสังคมเมืองเข้าสู่ชุมชน มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประเพณี วัฒนธรรม ที่มีอยู่ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวม้งไปจากสังคมดั้งเดิมไปสู่สังคม สมัยใหม่ ซึ่งมีทั้งสิ่งที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา และสิ่งที่มาทำลายวัฒนธรรม ของชาวม้งไปในขณะเดียวกัน (บุญทวงศ์ เจริญผลิตผล. 2544 : 140-146)

สำหรับผ้าปักชาวม้งในปัจจุบันมีความต้องการทางการตลาดที่เป็น ลักษณะการซื้อผ้าเก่าไปทำผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งยังไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้แก่ผ้าม้งเท่าที่ควร จากการสำรวจพื้นที่จริงของผู้วิจัย ในเขตที่อยู่อาศัยของ ชุมชนชาวม้งได้พบความจริงเชิงประจักษ์ดังนี้ ประการแรกคือ มีการนำผ้าปัก ไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบที่ยังไม่หลากหลายมากนัก การพัฒนาต่อ ยอดผลิตภัณฑ์มีเพียงการทำของโถงศัพท์มือถือนี้ กล่องกระดาษชำระ พวงกุญแจ ซึ่งในเชิงคุณค่าด้านวัฒนธรรมนั้นลวดลายผ้าปักม้งสามารถนำไปประยุกต์ สู่งานตกแต่งได้อีกมาก ประการที่สองคือ มีความเปลี่ยนแปลงทางวัสดุและ เทคโนโลยีการผลิต กล่าวคือ มีการใช้ลวดลายผ้าที่ปักโดยใช้เทคโนโลยีสมัย ใหม่โดยใช้แบบจากคอมพิวเตอร์และปักด้วยเครื่องจักรจึงทำให้คุณค่าของผ้า ปักลดน้อยลง ประการที่สาม คือ จากวิถีชีวิตของสตรีชาวม้งแต่เดิมนั้นสตรี ชาวม้งจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการปักผ้าแทบทุกคน แต่ในปัจจุบันสตรี ชาวม้งหันมาซื้อผ้าสำเร็จรูปหรือสั่งตัดทำให้ผ้าปักขาดการสืบทอด ประการ สุดท้าย คือ มีการนำเข้าผ้าม้งจากประเทศเวียดนาม สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน เนื่องจากงานผ้าปักม้ง ของไทยมีไม่เพียงพอและไม่สอดคล้องต่อความต้องการของตลาด

ทุกรัฐบาลให้ความสำคัญเน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชน โดยได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังที่ยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ข้อ 5.2 (2) ยุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ ให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน ด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพ และความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียงภายในชุมชน สนับสนุนให้ชุมชนมีการรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์ กลุ่มอาชีพ สนับสนุนการนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549) นอกจากนั้นในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (ราชกิจจานุเบกษา. 2554 : 17-15) ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์ไว้ว่าการสร้างฐานการผลิตให้เข้มแข็ง สมดุล และสร้างสรรค์ ทั้งด้านอุตสาหกรรมและท่องเที่ยว มุ่งเน้นพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งครอบคลุมถึงการพัฒนารัฐกิจสร้างสรรค์ การพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ และการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ประกอบกับรัฐบาลชุดปัจจุบันได้มีโครงการแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้การศึกษา การสร้างสรรค์ผลงานและการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรมเข้ากับการส่งเสริมความรู้ของสังคมเทคโนโลยี และนวัตกรรมสมัยใหม่หรือเรียกว่า “เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์” (Creative Economy) ซึ่งมีความสำคัญกล่าวได้ว่าในวินาทีตลาดเต็มไปด้วยสินค้าและบริการที่เหมือนกันเพราะกำลังการผลิตมหาศาลจากเครื่องจักรล้ำยุค และคนไม่ได้ต้องการสินค้าที่ตอบสนองความจำเป็นของชีวิตเพียงอย่างเดียว ตลาดยุคโลกาภิวัตน์ไม่เพียงแต่ต้องตอบสนองความต้องการ



ทางกายภาพให้กับผู้บริโภคเท่านั้น หากยังต้องสามารถสร้างความแตกต่าง เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านอารมณ์ ความสนใจ ค่านิยมและ สถานภาพทางสังคมได้ด้วย มรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) และ สื่อ (Media) มีมูลค่าสูงสุดแสดงถึงจุดแข็งของประเทศไทย ในการพัฒนาความสามารถ เพื่อแข่งขันกับนานาประเทศ เนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากรมนุษย์ ที่มีความคิดสร้างสรรค์และทักษะทางศิลปะรวมทั้งประเพณีเชิงศิลปะ (อภิสิทธิ์ ไส้ตู่รุโกล. 2552 : 107-115) ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นทรัพยากรอันมีค่าจำนวนมาก สามารถนำมาใช้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี หากเรารู้จักนำทรัพยากรเหล่านี้มา สร้างสรรค์ พัฒนาหรือต่อยอด เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มก็สามารถสร้างประโยชน์ ทางการค้าและเศรษฐกิจของประเทศได้

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่าชาวม้งเป็นชาติพันธุ์ที่มีรากฐานทาง วัฒนธรรมและมีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง สิ่งที่แสดงอัตลักษณ์อย่างหนึ่ง ของชาวม้ง คือ ผ้าปัก ซึ่งเป็นงานศิลปหัตถกรรมที่มีความสวยงามน่าสนใจ แต่ กำลังจะลดความสำคัญลงเพราะสังคมเปลี่ยนไปยังคงเหลือความสำคัญเฉพาะ เทศกาลปีใหม่ม้ง เท่านั้น ส่วนการพัฒนาผ้าปักม้งไปสู่ผลิตภัณฑ์อื่นๆ นั้นมี อยู่บ้างแต่ยังไม่สามารถเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจได้เท่าที่ควร การพัฒนาผ้าปัก ม้งตามแนวนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของรัฐอย่างเป็นทางการนั้น ยังไม่มีการศึกษา จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัย ต้องการที่จะศึกษาการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าปักชาวเขาเผ่าม้งโดยยังคงตั้งอยู่บน ฐานคิดและภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม ผสมผสานกับแนวคิดใหม่ เพื่อบูรณาการ แนวคิดดั้งเดิมกับแนวคิดใหม่โดยเฉพาะการพัฒนากระบวนการผลิต ลวดลาย สีเส้น และการประยุกต์ใช้สำหรับผลิตภัณฑ์ของการตกแต่งให้สอดคล้องกับ ความต้องการของชุมชนและผู้บริโภค ทั้งนี้เพื่อเพิ่มทั้งคุณค่า และมูลค่าของ

ผลิตภัณฑ์ในทางเศรษฐกิจ

### ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาลายผ้าปักม้งของชุมชนชาวเขาเผ่าม้ง ในจังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปักม้งเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์
3. เพื่อพัฒนาแบบลายและผลิตภัณฑ์ตกแต่งภายในจากผ้าปักม้งเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์

### วิธีดำเนินการวิจัย

#### พื้นที่วิจัย

การเลือกพื้นที่ศึกษาวิจัยแบบเจาะจง ในจังหวัดที่มีประชากรชาวเขาเผ่าม้งอยู่อาศัยเป็นชุมชนหนาแน่นที่สุดในประเทศคือจังหวัดเพชรบูรณ์ ใน 3 ตำบล 6 ชุมชน ได้แก่ บ้านดอยน้ำเพียงดิน ตำบลบ้านเนิน อำเภอหล่มเก่า บ้านทับเบิก ตำบลบางบาล อำเภอหล่มเก่า บ้านเล้าลือ-บ้านเล้าเน้ง ตำบลเขาค้อ อำเภอเขาค้อ บ้านเข็กน้อย บ้านคักดีเจริญ ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ

#### วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มตัวอย่างจำนวน 65 คนประกอบด้วยกลุ่มผู้รู้จำนวน 15 คน กลุ่มผู้ปฏิบัติชุมชนละ 10 คน จำนวน 30 คน และ กลุ่มผู้เกี่ยวข้องจำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสำรวจ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ข้อมูลที่ได้นำมาตรวจสอบโดยใช้เทคนิคแบบสามเส้าและวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

## ผลการวิจัย

### 1. ภูมิปัญญาลายผ้าปักม้ง

จากการศึกษาภูมิปัญญาลายผ้าปักม้ง ในด้านลวดลาย พบว่า เป็นภูมิปัญญาการปักที่ลวดลายที่สืบทอดต่อกันมาจากบรรพบุรุษ แสดงความเป็นอัตลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง ชาวม้งใช้ชีวิตอย่างกลมกลืนกับธรรมชาติ ท้องฟ้า ป่าเขา และลำน้ำ อันเป็นที่มาของลายผ้าปักม้งที่ถ่ายทอดธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเป็นลวดลายต่างๆ บนผืนผ้า ลายผ้าปักม้ง ที่พบได้ในชุมชนทั้ง 6 ชุมชน ของจังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถแบ่งลายผ้าปักม้งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) กลุ่มลายผ้าปักม้งโบราณ ได้แก่ ลายดาวัว (ขอม่วง) ลายเยี้ยววัว (ยี่แห่ง) ลายเท้าช้าง (กือเตอซื่อ) ลายเท้าช้าง (กือเตอซื่อ) ลายกันหอย (ก้ากือ) ลายดาว (นุกู้) ลายตีนหนู (แน่งหน้า) ลายภูเขา(จั่ง) ลายหัวไก่ (เต้าเฮาก๊ะ) และลายอักษรม้ง (เต่อม้ง) 2) กลุ่มลายผ้าปักม้งสมัยใหม่ซึ่งมีการพัฒนาการออกแบบและประยุกต์ตามความคิดสร้างสรรค์ของช่างปัก เช่น ลายสี่เหลี่ยม (เย้ย) ลายหัวใจ (ซ้า) ลายนกยูง ลายดอกไม้แบบต่าง (ป้าง) ลายดอกพวง (ป้างเจ้า) ลายสี่เหลี่ยม(เย้ย) ลายพระอาทิตย์ (นุ) ลายเหลี่ยม (เย้ย) ลายเปิด (กั้งหนูเซ) ลายกากบาท และลายวิถีชีวิตม้ง สตรีชาวเขาเผ่าม้งได้สืบทอดวิธีการปักผ้าม้ง โดยการสอนกันภายในครอบครัวจากรุ่นสู่รุ่น เนื่องจากมีความจำเป็นในการใช้ผ้าปักม้งเพื่อทำชุดประจำชนเผ่าและใช้ในโอกาสพิธีการต่างๆ เช่น พิธีแต่งงาน พิธีงานศพ โดยเฉพาะที่สำคัญในการสวมใส่ชุดประจำชนเผ่าเพื่อเข้าร่วมประเพณีปีใหม่ม้ง จากการศึกษาวิธีการปักผ้าม้ง ชาวเขาเผ่าม้งมีวิธีการปักเพื่อสร้างลวดลายบน ผืนผ้าได้หลายวิธี ดังนี้ การปักด้ายหรือไหม (Embroidery) อันได้แก่ 1) วิธีการปักลายขัดเดินเส้น 2) วิธีการปักไขว้ (แบบครอสติส) 3)การปักลายดอกเข้าเครื่องหมายบวก 4) วิธีการปักลูกโซ่

5) การปักทึบ 6) วิธีการปักสอยเป็นภาพวิธีชีวิตชาวม้ง การปะสอย (Applique) อันได้แก่ 1) วิธีการปะสอย แบบรูปเรขาคณิต 2) วิธีการปะปักสอย ด้วยตัดผ้าเป็นลวดลายแล้วปะบนผ้าสีต่างๆ และวิธีการแบบผสม (Mixed technique) อันได้แก่ 1) วิธีการทำผ้าบาติกผสมการปะสอย 2) การปักวัสดุตกแต่ง 3) การผสมหลายวิธีการที่กล่าวมา วัสดุอุปกรณ์

การปักผ้าม้ง ที่จำเป็นมีดังนี้ 1) เข็มเย็บผ้าสำหรับปักผ้าขนาดต่าง ๆ 2) ด้ายสีต่าง ๆ 3) ผ้าสีต่างๆ ผ้าใยกล้วยหรือผ้าครอสติส 4) กรรไกร 5) กระดาษลอกลาย 6) แบบของลวดลายสำหรับวาดลงบนกระดาษลอกลาย และในปัจจุบันจำเป็นต้องใช้จักรเย็บผ้าร่วมด้วย



ภาพที่ 3 การวิเคราะห์ลายผ้าปักม้ง



ภาพที่ 4 ตัวอย่างลายผ้าปักม้งโบราณ ที่มีที่มาจากธรรมชาติและอักษรม้งโบราณ



ภาพที่ 5 ตัวอย่างลายผ้าปักม้งสมัยใหม่ ที่มีที่มาจากสิ่งแวดล้อม  
และความคิดสร้างสรรค์ของช่างปัก

## 2. แนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปักมั่ง เพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์

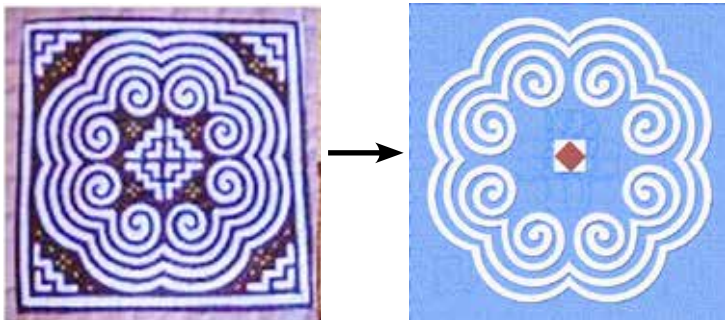
ส่วนแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้า ด้านลายผ้าปักมั่ง ควรมีการรวบรวมลายผ้าปักมั่งเพื่อไว้เป็นต้นแบบ และพัฒนาลายผ้าปักมั่งให้มีความเรียบง่าย เพื่อให้คนรุ่นใหม่สามารถปักผ้ามั่งได้ง่ายขึ้น ซึ่งจะผลิตได้ทันต่อความต้องการของตลาดด้านผลิตภัณฑ์ผ้าปักมั่ง ควรมีการออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สามารถเพิ่มมูลค่าให้แก่ผ้าปักมั่ง และให้มีรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน และควรศึกษาแนวโน้มความต้องการด้านสีสันทองตลาด (trend) เพื่อพัฒนาการเลือกใช้สีให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย แต่ยังคงไว้ถึงภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ของผ้าปักมั่งให้มีความคงค่าต่อไป

## 3. การพัฒนาลายและผลิตภัณฑ์ตกแต่งภายในจากผ้าปักมั่ง เพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์

### 3.1 การพัฒนาลวดลาย

ใช้ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ในการพัฒนาลายผ้าปักมั่ง ตามหลักองค์ประกอบทางด้านศิลปะ ดังนี้ 1) สัดส่วน ควรกำหนดสัดส่วนของลวดลายผ้าปักมั่ง ให้มีลวดลายที่สอดคล้องกับรูปแบบการใช้งานของสินค้า และสอดคล้องกับขนาดของสินค้าโดยจะต้องมีสัดส่วนที่เหมาะสมไม่เล็กหรือใหญ่จนเกินไป 2) จังหวะ/ช่วงจังหวะ ควรกำหนดให้มีจังหวะ ช่วงจังหวะ ที่เท่าๆ กันหรือสมมาตรกัน ให้มีระยะห่างที่สวยงาม ให้มีความเป็นสมัยใหม่ แต่ต้องไม่ทำลายความเป็นเอกลักษณ์ และคุณค่าของผ้าปักมั่ง 3) ความประสานกลมกลืน ควรเลือกใช้เส้นที่เข้ากับลายและผืนผ้า เพื่อสร้างลวดลายที่มีความกลมกลืนกันไปทั้งลาย และการเลือกใช้กลุ่มสีที่เหมาะสม จะสร้างให้เกิดความกลมกลืน

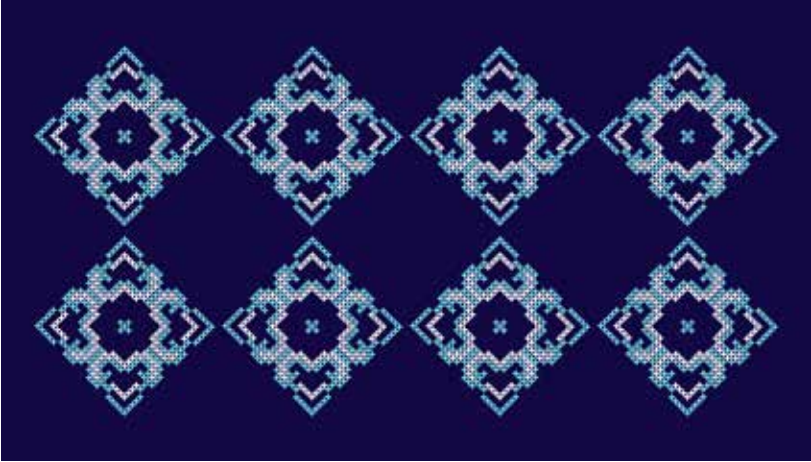
ของลวดลายบนผืนผ้าให้ดูสวยงามยิ่งขึ้น 4) ความขัดแย้ง ไม่ควรให้มีความขัดแย้งกันในลายและสีมากนัก 5) จุดเด่น ควรกำหนดลาย ขนาดของลาย และสี เพื่อให้สร้างจุดเด่นบนผืนผ้า สามารถดึงดูดความสนใจของลูกค้า 6) ใช้โปรแกรมประยุกต์เพื่อการออกแบบ ในการพัฒนาลายผ้าปักม้ง



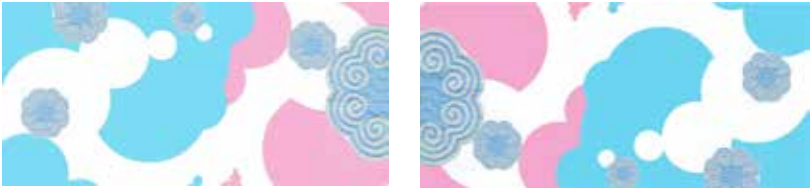
ภาพที่ 6 เปรียบเทียบลายผ้าปักม้งแบบเดิมกับแบบที่พัฒนาขึ้นใหม่ โดยตัดทอนให้เรียบง่าย ด้วยการใช้โปรแกรมประยุกต์เพื่อการออกแบบ



ภาพที่ 7 เปรียบเทียบลายผ้าปักม้งแบบเดิมกับแบบที่พัฒนาขึ้นใหม่ ด้วยการใช้โปรแกรมประยุกต์เพื่อการออกแบบ ทำให้ง่ายและจัดองค์ประกอบลายใหม่



ภาพที่ 8 ลายผ้าปักม้งแบบที่พัฒนาขึ้นใหม่ ด้วยการใช้โปรแกรมประยุกต์  
 เพื่อการออกแบบ โดยนำลักษณะการจัดวางแบบลายไทยมาใช้



ภาพที่ 9 ลายผ้าปักม้งแบบที่พัฒนาให้มีรูปแบบที่ร่วมสมัย  
 ด้วยการใช้โปรแกรมประยุกต์เพื่อการออกแบบ



### 3.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ตกแต่งภายใน

ผู้วิจัยใช้แนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของวิบูลย์ ลี้สุวรรณ ดังนี้ 1) รูปแบบผลิตภัณฑ์ พัฒนารูปแบบที่ร่วมสมัยกับปัจจุบันหรือมีความเหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนในปัจจุบัน โดยสามารถนำไปใช้ประดับตกแต่งในอาคารหรือสำนักงานต่าง ๆ ได้แก่ ภาพประดับตกแต่งผนัง โคมไฟตั้งโต๊ะ โคมไฟตั้งพื้น ผ้าม่าน ชุดผ้ารองจาน ปลอกหมอน ผ้าคาดเตียง 2) วัสดุในการผลิต ควรเป็นวัสดุที่ได้จากเส้นใยธรรมชาติ และร่วมกับวัสดุสังเคราะห์ที่เหมาะสมกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ 3) ลายผ้าปักม้ง เลือกลายผ้าปักม้งที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง และเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ 4) ความงามเน้นการตอบสนองความงามทางด้านจิตใจ ให้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย 5) การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มีกำลังในการซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าปักม้ง คือ กลุ่มผู้ใหญ่และวัยทำงาน กลุ่มธุรกิจโรงแรม สปาที่มีขนาดกลาง และออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีรูปแบบผู้บริโภคสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ในระหว่างการใช้ ตามหลักการ DIY.(Do It Yourself) และออกแบบโดยทำการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ใช้สอย และหรือเปลี่ยนแปลง วัสดุเพื่อให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ตามแนวทางพัฒนาเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์



ภาพที่ 10 การออกแบบปลอกหมอนลายผ้าปักม้งลายกันหอย  
ผู้ใช้งานจัดวางสลับลายได้เอง



ภาพที่ 11 การออกแบบโคมไฟตั้งพื้น ลายผ้าปักม้ง ผู้ใช้สามารถ  
จัดวางสลับหรือเปลี่ยนลายได้เอง



ภาพที่ 3 การออกแบบสร้างสรรค์งานสื่อประสมสำหรับตกแต่งแขวนผนัง  
จากผ้าปักม้ง และวัสดุ

## สรุป

ชาวเขาเผ่าม้งมีการตั้งถิ่นฐานที่กระจายอยู่ทั่วไปในแถบภาคเหนือของประเทศไทย โดยชาวเขาเผ่าม้งกลุ่มที่อยู่จังหวัดเพชรบูรณ์ได้ร่วมกันสร้างชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งขึ้นที่บ้านเข็กน้อย และเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย มีงานที่แสดงภูมิปัญญาของชนเผ่าคือ ลายผ้าปักม้ง แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มลายผ้าปักม้งโบราณ และกลุ่มลายผ้าปักม้งสมัยใหม่ มีวิธีปักด้วยด้ายหรือไหม (Embroidery) การปะสอย (Applique) และวิธีการแบบผสม (Mixed technique)

แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปักม้งควรพัฒนาทั้งลวดลายและการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ เพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคและเพิ่มช่องทางในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชนด้วย โดยการรวบรวมลายผ้าปักม้งเพื่อเป็นต้นแบบ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความเรียบง่าย มีการศึกษาแนวโน้มความต้องการด้านสีสันทันของตลาด (trend) เปลี่ยนแปลงหน้าที่ใช้สอยร่วมด้วยเพื่อพัฒนาให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภค และผู้บริโภคมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์ (DIY) แต่ยังคงอัตลักษณ์ของผ้าปักม้งไว้ จนได้ผลงานสร้างสรรค์ลวดลายผ้าปักใหม่ พัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบคือ โคมไฟตั้งพื้น ตั้งโต๊ะ ปลอกหมอน ภาพประดับตกแต่ง

## อภิปรายผล

### 1. ภูมิปัญญาลายผ้าปักม้ง

ชาวม้งมีการใช้ชีวิตอยู่กับกับธรรมชาติ ห้างฟ้า ป่าเขา และลำน้ำ จึงทำให้พบลวดลายต่างๆ บนผืนผ้า สอดคล้องกับ Chanthasone Inthavong

(2001 :70) กล่าวว่า “การสร้างสรรคการปักผ้ามั่งเกิดจากการลอกเลียนแบบธรรมชาติรอบตัว เช่นดอกไม้ หอย เกล็ดปลา เครือไม้ ก้อนหิน ตัวข้างดอกผักกาด แก่นหมาก แก่นลูกไม้อื่นๆ ยอดหญ้า ตานกยูง ตาไก่ ตะขาบ หนอน เป็นต้น ส่วนวิธีการปักผ้ามั่ง พบว่า มีการปักได้หลายวิธี คือ การปักด้ายหรือไหม(Embroidery) วิธีการปักสอย ปะสอย(Applique) และวิธีการแบบผสม(Mixed Technique) วิธีการปักดังกล่าวแสดงความเป็นเอกลักษณ์และภูมิปัญญาทางศิลปะ เนื่องจากวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่ต้องใช้ความละเอียด ประณีต และสมาธิอย่างมาก สอดคล้องกับ Chanthasone Inthavong (2001 :70) กล่าวไว้ว่า ลายผ้าปักมั่งเกิดจากวิธีการปักที่รวบรวมได้ 4 วิธี ได้แก่ 1) การปักลายบนผืนผ้าที่มีช่องด้วยการใช้ไหมสีต่างๆ ด้วยวิธีการปักไขว้ การปักเส้น การปักจุด และการปักเป็นเส้นโซ่ 2) การตัดผ้าผืนเล็กแล้ววางบนผ้าผืนใหญ่ตามลายที่ต้องการ แล้วสอยไปตามลายผ้าที่ตัดไว้ 3) การตัดผ้าเป็นเส้นแถบยาวเพื่อปะวางบนผ้าผืนใหญ่แล้วเย็บไปตามเส้นเพื่อให้เป็นกรอบของลายปัก 4) เป็นวิธีการปักแบบใหม่ เป็นภาพเล่าเรื่องราวการดำรงชีวิตประจำวันของชาวเขาเผ่ามั่ง ซึ่งผลจากการปักดังกล่าวทำให้มีการนำมาใช้ประโยชน์ในส่วนของพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้กับชนเผ่าด้วย

## 2. แนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปักมั่ง เพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ในด้านผลิตภัณฑ์ผ้าปักมั่ง ที่มีจำหน่ายในปัจจุบันมีรูปแบบเป็นชุดแต่งกายประจำเผ่าที่ไว้สวมใส่กันในชุมชนเป็นส่วนใหญ่ เพื่อจำหน่ายเป็นสินค้าที่ระลึกที่ไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผ้าปักมั่งได้ สอดคล้องกับ ประเสริฐ ตระการศุภกร (2542 : เว็บไซต์) ที่ได้ศึกษา “การพัฒนาศักยภาพชุมชนชาวเขากับการลงทุนทางวัฒนธรรม เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม กรณีศึกษา : กระบวนการจัดการทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืนของชุมชนชาวไทยภูเขา 5

เผ่า ผลการวิจัยพบว่า ลายผ้าปักเมียนกับการสร้างอัตลักษณ์ ของชนเผ่าใน อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย มีการสร้างจากความเชื่อและความสัมพันธ์ของวิถี ชีวิตความเป็นอยู่ และทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันที่มีต่อ ลายปักส่งผลกระทบต่อและแนวโน้มทางเศรษฐกิจของลายปักเมียนด้วย

ส่วนแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปักม้ง สามารถสร้างรายได้จาก ผ้าปักม้งสูงกว่าการประกอบอาชีพอื่น ดังนั้นการพัฒนาลายผ้าปักม้งจึงควร ให้มีความเรียบง่าย เพื่อให้คนรุ่นใหม่สามารถปักผ้าม้งได้ง่ายขึ้น ใช้เวลาน้อย ซึ่งจะผลิตได้ทันต่อความต้องการของตลาด และให้มีรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ หลากหลาย สอดคล้องกับทฤษฎีทางวัฒนธรรม สัญลักษณ์สัมพันธ์ ดังที่ อคิน รพีพัฒน์ (2551 : 122) กล่าวว่าไว้ว่า มนุษย์ (เหมือนแมงมุม) ห้อยตัวอยู่ในสายใย ของความหมายที่ตัวตนได้สร้างขึ้น สายใยเหล่านั้นคือวัฒนธรรม และการศึกษา วัฒนธรรมก็คือ การเสาะหาความหมายและการตีความหมาย ไม่ใช่การทดลอง แบบวิทยาศาสตร์ เพื่อหากฎเกณฑ์ที่ใช้ได้ทั่วไป

การกำหนดแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามแนวเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ นั้นจำเป็นต้องมีการสร้างต้นแบบ ที่มาจากการทำความเข้าใจ ตลาด ผลิตานหลักการออกแบบ แม้ว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นส่วนสำคัญ ที่ทำให้เกิดกระบวนการนี้ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่า รากเง้าทางภูมิปัญญา มั่ง สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้มีแรงบันดาลใจนั้นจะละทิ้งเสียมิได้

3. การพัฒนาลายและผลิตภัณฑ์ตกแต่งภายในจากผ้าปักม้ง เพื่อ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่า การพัฒนาลวดลายควรกำหนดสัดส่วนของลวดลาย ให้มีสัดส่วนที่เหมาะสมไม่เล็กหรือใหญ่จนเกินไป มีความประสานกลมกลืน เพื่อสร้างลวดลายที่มีความกลมกลืนกันไปทั้งลาย กำหนดลาย และสีบางส่วน ให้เด่นสามารถดึงดูดความสนใจของลูกค้า สอดคล้องกับ ชูใจ กิบุญ (2550 :

21) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองชาวเขาเผ่าม้งบ้านเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาลายผ้าปักม้ง ได้ออกแบบลายปักจากแบบดั้งเดิมของชาวเขาเผ่าม้ง มาพัฒนาลายปักใหม่ ให้มีการผสมผสานกันระหว่างลายปักเก่า และการใช้สีตามหลักศิลปะสมัยใหม่ เลือกใช้สีตามความนิยมของนักท่องเที่ยว ทำให้ผ้าปักม้งมีความสวยงาม และยังคงรักษาเอกลักษณ์ของผ้าปักม้ง และนำหลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ ตามแนวทาง การออกแบบผลิตภัณฑ์พื้นบ้านของวิบูลย์ ลี้สุวรรณ คือรูปแบบผลิตภัณฑ์ต้องมีความเหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนในปัจจุบัน วัสดุในการผลิต ควรเป็นวัสดุที่ได้จากเส้นใยธรรมชาติ และร่วมกับวัสดุสังเคราะห์ที่เหมาะสมกับรูปแบบผลิตภัณฑ์ ลายผ้าปักม้ง เลือกลายผ้าปักม้งที่แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของชาวเขาเผ่าม้ง และเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ ความงาม เน้นการตอบสนองความงามทางด้านจิตใจ ให้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย การเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ กำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีลักษณะพิเศษ และสามารถให้ผู้บริโภคเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์งาน ออกแบบขณะใช้งานด้วย จะทำให้ผู้บริโภคมีความคุ้นเคยและติดตามได้อย่างต่อเนื่อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการนำลายผ้าปักม้งมาสร้างสรรค์ร่วมกับผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ โดยใช้อัตลักษณ์จากลวดลายผ้าปักชาวเผ่าม้งมาสร้างจุดเด่นเพื่อเป็นจุดขายนั้น ถือว่าภูมิปัญญาผ้าปักม้งเป็นต้นน้ำ ผู้วิจัยผู้เชี่ยวชาญร่วมกับชาวบ้าน หนดแนวคิดการพัฒนา หากนำต้นแบบไปสร้างกระบวนการผลิตเกิดเศรษฐกิจชุมชนกลางน้ำ แล้วมีผู้สนใจจัดจำหน่ายทั้งในชุมชน ในประเทศ นอกประเทศ เกิดเศรษฐกิจปลายน้ำ สร้างมูลค่าเพิ่มแก่ภูมิปัญญาผ้าปักม้ง ถือเป็นเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 องค์การบริหารส่วนตำบล และการพัฒนาชุมชนจังหวัด นำผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบไว้ไปพัฒนาต่อยอดส่งเสริมให้มีการผลิต และ จัดจำหน่ายอย่างเหมาะสม

1.2 กระทรวงวัฒนธรรม ควรนำองค์ความรู้ผ้าปักม้งจัดทำลง เว็บไซต์ฐานข้อมูลทางวัฒนธรรมของแต่ละจังหวัด และจัดทำแผนสนับสนุน ให้เกิดการอนุรักษ์และเผยแพร่ต่อไป

1.3 หน่วยงานการศึกษาควรส่งเสริมให้นักศึกษาทำวิจัยเกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญามากขึ้น โดยมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวเขา ด้านผ้าและเครื่องแต่งกายของประเทศไทยเพื่อให้มีฐานข้อมูลเพิ่มมากขึ้น

1.4 ควรมีการศึกษาวิจัยการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าปัก ชาวเขา และหัตถกรรมอื่น เพื่อเป็นการทำงานวิจัยเชิงบูรณาการ

1.5 ควรศึกษาการวิจัยพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สำหรับการออกแบบลายผ้าปักชาวเขาเผ่าม้ง และควรมีจัดทำหนังสือ อิเลคทรอนิกส์ผ้าปักชาวม้งเผยแพร่

## เอกสารอ้างอิง

กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์. เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่องทฤษฎีการ  
เผยแพร่วัฒนธรรม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ณ โรงแรม  
สีมาธานี จังหวัดนครราชสีมา, 4 ตุลาคม 2546.

ไชศรี จิตสำราญ และคณะ. การศึกษาความเป็นมาและความเชื่อในลายผ้า  
 ปักบนผืนผ้าของชาวเขา เผ่าม้งบ้านเข็กน้อย อำเภอเข็กน้อย  
 จังหวัดเพชรบูรณ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง. ศศ.ม.พิษณุโลก  
 : มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2549.

คทาทอง ทองใหญ่. Design Vision : 1 - 2 ; เมษายน 2555.

ชูใจ กิบุญ. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองชาวเขาเผ่าม้ง บ้านเข็กน้อย  
 อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์, 2550.

เตือนใจ (กุญชร ณ อยุธยา) ดีเทศน์. “การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ภาคเหนือ  
 ปัญหาและแนวทางแก้ไข, เอกสารการสัมมนาความหลากหลาย  
 ชาติพันธุ์รวมใจไทยเป็น 1, กระทรวงวัฒนธรรม, 2552.

ทรงคุณ จันทจร. ทฤษฎีวัฒนธรรมและสังคม. มหาสารคาม : สถาบันวิจัย  
 ศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.

ทองเจือ เขียดทอง. เส้นด้ายลายม้ง. มหาสารคาม : คณะวัฒนธรรมศาสตร์  
 มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555.

บุญทวงศ์ เจริญผลิตผล. การศึกษาการปรับตัวทางเศรษฐกิจ สังคม และ  
 วัฒนธรรมของชาวม้ง ภายใต้โครงการพัฒนา ของรัฐในพื้นที่  
 อำเภอพบพระ จังหวัดตาก วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต. ศิลปศาสตร์  
 (พัฒนาชนบทศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2544.

ประสิทธิ์ ลีปรีชา. “การค้าพื้นที่และอัตลักษณ์ม้งดอยปู่” ในอำนาจ พื้นที่  
 และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ : การเมืองวัฒนธรรมของรัฐชาติใน  
 สังคมไทย. 2551. หน้า 120 - 167.



- ประเสริฐ ตระการศุภกร. การพัฒนาศักยภาพชุมชนชาวเขากับการลงทุนทางวัฒนธรรมเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม. กลุ่มงานวิจัยภาคเหนือ.7 พ.ย.2009.<[http://www.culture.go.th/research/north/42\\_5.html](http://www.culture.go.th/research/north/42_5.html) >, 5 ม.ค. 2553.
- สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 128. ตอนพิเศษ 152 ง. หน้า 2 - 22. 15 ธันวาคม 2554.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554), 2549.
- อคิน รพีพัฒน์. วัฒนธรรมคือความหมายทฤษฎีและวิธีการของ คลิฟฟอร์ด เกียร์ซ. กรุงเทพฯ : ศูนย์ มนุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), 2551.
- อภิสิทธิ์ ไส้ศัตรูไกล. ความคิดสร้างสรรค์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ. ทำไมต้อง “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” รวบรวมความกระตุนอะลีนาสิน โดย 6 นักคิด. กรุงเทพฯ : ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC), 2552.
- อำไพ ติรณสาร. ทฤษฎีการสอนศิลปศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2555.